

Stolpersteine - Struikelstenen

door *Ruud P. Siekerman*

In haar laatste *Weekblad*-kolom schreef onze voormalige burgemeester Joyce Langenacker op 10 januari 2024 (pag. 5), dat er een plan is ingediend om in Ouderkerk voor Kerkstraat 54 een struikelsteen te leggen. Dat maakt het bestaan van struikelstenen, ook als *Stolpersteine* bekend, opnieuw actueel.

Wat zijn Stolpersteine/Struikelstenen?

Van de website van de Stichting Stolpersteine is het volgende overgenomen:

“Stolpersteine, sinds 1992 gemaakt door de kunstenaar Gunter Demnig, zijn messing steentjes waarmee we de slachtoffers van het nationaal-socialisme rond en tijdens de Tweede Wereldoorlog herdenken. De messing Stolpersteine worden daarvoor in de stoep geplaatst voor de laatste (vrij gekozen) woning van de slachtoffers.

Op elk messing steentje staat de naam van één slachtoffer. Daaronder staan het geboortjaar, plaats en datum van arrestatie door of namens het regime (wanneer van toepassing). En als laatste de plaats en datum waar het slachtoffer werd vermoord of is overleden.”¹

Het is gebruikelijk geworden dat Stolpersteine gelegd worden in het trottoir voor de laatste woning van de slachtoffers en/

of voor de laatste vrij gekozen woning van de slachtoffers.

In alle ons omringende gemeenten liggen al Stolpersteine.

In Amstelveen liggen sinds 15 april 2022 al 52 stenen op 20 adressen. In Amsterdam liggen er minstens 655, in Diemen zijn sinds oktober 2019 11 struikelstenen gelegd. In Abcoude zijn er 9 gelegd en in Weesp liggen sinds 2009 al 59 Stolpersteine op 14 adressen.²

In Ouder-Amstel zijn tot op heden nog geen Stolpersteine gelegd.

Als de plaatsing van de steen in de Kerkstraat werkelijkheid wordt, zou dat de eerste Stolperstein in de gemeente Ouder-Amstel zijn.

afb. 1 Geplaatste struikelstenen voor de Schoolstraat 43 te Diemen, okt. 2019. foto: Jan Sikking

afb. 2 Gunter Demnig met struikelstenen te Diemen, okt. 2019. foto: Jan Sikking

1 <https://stichting-stolpersteine/nl>. Geraadpleegd 24 januari 2024. Stichting Stolpersteine is een officieel erkend goed doel zonder winstoogmerk. Dit is door de Nederlandse overheid bevestigd met een ANBI-status.

2 Wikipedia: Lijst van Stolpersteine in Amstelveen; Stolpersteine in Amsterdam, Amsterdams grootste monument, stand 8 juli 2020; Lijst van Stolpersteine in Diemen; Stolpersteine in Abcoude, Lijst van Stolpersteine in de provincie Utrecht; Lijst van Stolpersteine in Weesp. Geraadpleegd 24 januari 2024.

Het idee om in onze gemeente struikelstenen te leggen voor de joden die in 1942 gedwongen werden naar Amsterdam te verhuizen, is wel eerder ter sprake gekomen maar organisatorisch kwam dat niet van de grond.

Nu de plaatsing van een steen in Ouderkerk is opgepakt, is het een goede gelegenheid om opnieuw te kijken welke joden in Ouder-Amstel in 1940-1945 woonden en wie in die periode vermoord of omgekomen zijn.

Zijn adressen in Ouder-Amstel, die in aanmerking komen voor plaatsing van een of meerdere stenen, bekend? Weten we waar de vermoorde en omgekomen joden gewoond hebben voordat zij verplicht naar Amsterdam moesten verhuizen?

Wie werd gedwongen te verhuizen en overleefde WO II niet?

Op 4 mei 1942 moesten de joden uit Ouder-Amstel verhuisd zijn naar Amsterdam (uitgezonderd de gemengd-gehuwden). Op 4 mei waren er nog 16 families die moesten verhuizen. Deze 16 families bestonden uit 60 personen.

Van die personen – mannen, vrouwen, kinderen – zijn er 40 in de oorlog omgekomen in vernietigingskampen en concentratiekampen of op andere wijze ten gevolge van oorlogsgeweld. Er zijn 2 personen in Nederland overleden.

Hun namen, geboortedata, leeftijd, waar zij woonden en waar zij om het leven werden gebracht of overleden, volgen hier onder.

De volgende 6 personen van de familie **Blog woonden Kloosterstraat 27:**

1. Mozes Blog, (15 december 1893), Polen 31 maart 1944, 50 jaar
2. Rozine Blog-van Adelsbergen, (22 november 1894), Auschwitz 22 oktober 1943, 48 jaar
3. Jochem Blog, (30 juni 1919), Polen 31 maart 1944, 24 jaar
4. Aaltje Blog, (23 januari 1924), Auschwitz 22 oktober 1943, 18 jaar
5. Philip Vieijra, (10 mei 1915), Polen 31 maart 1944, 28 jaar
6. Rachel Vieijra-Blog, (19 februari 1915), Auschwitz 22 oktober 1943, 28 jaar

De volgende 8 personen van de families **Boas, Roodveldt en Peekel woonden Plataanstraat 12:**

7. Jacob Boas, (1 februari 1894), Auschwitz 30 september 1942, 48 jaar
8. Catharina Boas-Trompetter, (28 november 1901), Auschwitz 30 september 1942, 40 jaar
9. Jeannette Boas, (28 februari 1921), Auschwitz 28 augustus 1942, 21 jaar
10. Alfred Boas, (16 januari 1923), Auschwitz 28 augustus 1942, 19 jaar
11. Zadok Peekel (Jack Pickle), (24 december 1870), Sobibor 23 april 1943, 72 jaar
12. Jacob Roodveldt, (31 juli 1894), Seibersdorf (Polen) 31 december 1942, 48 jaar
13. Sara Roodveldt-Pickle (Peekel), (20 september 1903), Auschwitz 14 september 1942, 38 jaar
14. Zadok Roodveldt, (20 januari 1925), Seibersdorf (Polen) 31 december 1942, 17 jaar

De volgende persoon van de familie **Brinitzer woonde Kloosterstraat 64:**

15. Ismar Brinitzer, (2 juli 1880), Auschwitz 5 februari 1943, 62 jaar

De volgende 2 personen van de familie **Gottschalk woonden Rijksstraatweg 193:**

16. Alwin Gottschalk, (18 mei 1902), Sobibor 16 juli 1943, 41 jaar
17. Selma Gottschalk-Keijser, (2 mei 1900), Sobibor 16 juli 1943, 43 jaar

De volgende 3 personen van de familie **Goudsmit woonden Rijksstraatweg 65:**

18. Barend Goudsmit, (21 juli 1897), Auschwitz 31 maart 1944, 46 jaar
19. Sara Goudsmit-Vijevano, (23 juli 1902), Auschwitz 10 september 1943, 41 jaar
20. Betty Juliana Goudsmit, (15 januari 1938), Auschwitz 10 september 1943, 5 jaar 8 mnd

De volgende 2 personen van de familie **Jonas woonden Kloosterstraat 27:**

21. Paul Jonas, (30 april 1889), Auschwitz 11 oktober 1944, 55 jaar
22. Rosa Jonas-Isaak, (9 juli 1891), Auschwitz 9 oktober 1944, 53 jaar

De volgende 6 personen van de families **Kremer en Rosen woonden Plataanstraat 4:**

23. David Kremer, (12 augustus 1903), Auschwitz 30 september 1942, 39 jaar
24. Else Kremer-Rosen, (13 januari 1906), Auschwitz 5 februari 1943, 37 jaar
25. Inge Kremer, (21 juni 1931), Auschwitz 5 februari 1943, 11 jaar 7 maanden
26. Dorothea Kremer, (7 september 1935), Auschwitz 5 februari 1943, 7 jaar 6 maanden
27. Herman Rosen, (25 april 1868), Auschwitz 5 februari 1943, 74 jaar
28. Julie Rosen-Rose, (15 februari 1871), Auschwitz 5 februari 1943, 71 jaar

De volgende 5 personen van de families **Van Praag en Overste woonden Rijkstraatweg 89:**

29. Gerrit van Praag, (7 januari 1879), Sobibor 28 mei 1943, 64 jaar
30. Adelheid van Praag-Jansen, (13 februari 1875), Sobibor 28 mei 1943, 68 jaar
31. Simon Overste, (14 februari 1905), Sobibor 23 juli 1943, 38 jaar
32. Helene Overste-van Praag, (17 februari 1910), Sobibor 23 juli 1943, 33 jaar
33. Emanuel van Praag, (16 oktober 1906), Auschwitz eind augustus 1943, 36 jaar

De volgende 2 personen woonden **Burgemeester van Damstraat 9:**

34. Philipp Reich, (14 augustus 1895), Sobibor 11 juni 1943, 47 jaar
35. Martha Schmulowitz, (14 december 1876), Sobibor 9 april 1943, 66 jaar

De volgende 5 personen van de familie **Temersohn woonden Kloosterstraat 25:**

36. Iser Temersohn, (22 februari 1899), Sobibor 23 juli 1943, 44 jaar
37. Hulde Temersohn-Dzialoszynski, (13 augustus 1902), Sobibor 23 juli 1943, 40 jaar
38. Lisel Temersohn, (15 februari 1931), 4 mei 1942 Emma kinderziekenhuis Amsterdam, waarschijnlijk Sobibor 23 juli 1943 evenals haar familieleden, 12 jaar 5 maanden
39. Majer Manfred Temersohn, (19 mei 1935), Sobibor 23 juli 1943, 8 jaar 2 maanden
40. Abraham Temersohn, (12 augustus 1937), Sobibor 23 juli 1943, 5 jaar 11 maanden

In Nederland overleden:

41. Louis **Rittlewski**, (20 oktober 1869), Westerbork 3 april 1943, 73 jaar. Hij woonde Burgemeester van Damstraat 9.
42. Eva **Rosenhoch-Walg**, (10 december 1916), Roosendaal 16 september 1944, 27 jaar (tijdens koerierstocht). Zij woonde **Kloosterstraat 96**.

Zou het niet een goed idee zijn als er ook in Ouder-Amstel mensen opstaan, die zich voor deze slachtoffers van het racisme en de naziterreur sterk gaan maken, en een blijvend en zichtbaar herinneringspunt voor hen gaan realiseren?

Het zou van serieuze betrokkenheid met de slachtoffers getuigen als de historische verenigingen en stichtingen in Ouder-Amstel, in samenwerking met het gemeentebestuur, in dat proces een voorttrekkersrol gaan vervullen. Andere betrokkenen in de gemeente, zowel stichtingen en verenigingen als particuliere personen en bijvoorbeeld scholen, zouden zich bij zo'n initiatief kunnen aansluiten.

Als er in de ons omringende grote en kleine gemeenten, wel Stolpersteine zijn gelegd, dan moet het toch ook in Ouder-Amstel lukken om voor de slachtoffers van de Jodenvervolging Stolpersteine bij hun voormalige woonplek te leggen?

Meer informatie over het aanvragen en aanbrengen van Stolpersteine in de regio Amsterdam/Amstelveen is te vinden op de website van de Stichting Stolpersteine <https://stichting-stolpersteine.nl>

Met dank aan fotograaf Jan Sikking voor de toestemming tot plaatsing van zijn foto's en Wiard Krook van de Historische Kring Diemen voor de bemiddeling.

